

ת"פ 1182/09/16 - מדינת ישראל, באמצעות המחלקה לחקירות שוטרים, המאשימה נגד נתנאל ברסקה, הנאשם

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 1182-09-16 מדינת ישראל נ' ברסקה

בפני כבוד השופט אילן סלע
מדינת ישראל באמצעות המחלקה לחקירות שוטרים ע"י עו"ד
הדס קליין
נגד
נתנאל ברסקה ע"י ב"כ עו"ד יעל תותחני
הנאשם

פסק דין

בתום פרשת התביעה טענה ב"כ הנאשם כי אין להשיב לאשמה. דין טענתה להתקבל, כפי שיפורט להלן, ולפיכך אני מזכה את הנאשם מהעבירה המיוחסת לו בכתב האישום.

כתב האישום וראיות התביעה

1. כנגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירה של חבלה במזיד ברכב לפי סעיף 413ה' לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "החוק").

2. לפי המתואר בכתב האישום, ביום 29.01.16 השתתף הנאשם, במסגרת תפקידו כשוטר מג"ב, בפעילות משטרתית בשכונת עיסאווייה בירושלים. במהלך הפעילות הושלכו בקבוקי תבערה ואבנים לעבר הכוח המשטירתי. אחת האבנים פגעה בנאשם. במהלך היציאה מהשכונה, שלף הנאשם מאפודו פטיש לניפוץ חלונות והכה באמצעותו שמש חלון שמאלי אחורי של רכב שחנה במקום. כתוצאה מכך נופצה שמש הרכב. הנאשם ניגש לנפץ שמש חלון של רכב נוסף אף שוטר אחר שהיה במקום מנע ממנו לעשות זאת.

3. במסגרת פרשת התביעה נשמעה עדותו של רפ"ק עידן זמיר אשר הבחין בנאשם מנפץ את שמש הרכב וצעק לו לחדול. למעשה, מלבד עדות זו, שאר העדים שהעידו לא ראו את האירוע ולא היה בעדותם אלא ללמד על הפרות הסדר שהתרחשו במקום ופציעתו של הנאשם מאבן במהלך. יצוין כי מעדותו של רפ"ק זמיר עלה כי הטענה שבכוונת הנאשם הייתה לשבור שמש רכב נוסף, היא בגדר השערה בלבד.

עמוד 1

טענות הצדדים

4. טענת ב"כ הנאשם הייתה כי מאחר ולא הוכח כי לרכב היו בעלים אין מקום להרשיעו בעבירה של חבלה במזיד ברכב. היא ציינה כי למאשימה אין כל מידע מזהה אודות הרכב, ולא נתקבלה כל תלונה בגין ניפוץ שמשותו. מכאן, מסתבר שמדובר ברכב נטוש, ובכל מקרה משלא הוכח כי מדובר ברכב שיש לו בעלים לא הוכחו יסודות העבירה. למעשה, המאשימה אף לא פעלה לקבל מידע על אודות הרכב, מספר רישוי שלו, מספר שילדה או כל מידע אחר. מידע שכזה, הנאשם לא יכול היה להשיג, בפרט נוכח העובדה כי הרכב היה בשכונת עיסאווייה.

5. מנגד טענה ב"כ המאשימה כי לצורך הרשעה בסעיף 413 ה' לחוק, אין צורך להוכיח בעלות על הרכב ודי להוכיח פגיעה ברכב. בכל מקרה, גם לו היה הדין שלא ניתן לבצע עבירה של חבלה במזיד ברכב שהתברר כי הוא נטוש; נקודת המוצא היא כי לרכב היו בעלים ועל הנאשם הנטל להוכיח כי מדובר ברכב נטוש.

דין והכרעה

6. סעיף 158 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח חדש], תשמ"ב-1982 קובע: "נסתיימה הפרשת התביעה ולא הוכחה האשמה אף לכאורה, יזכה בית המשפט את הנאשם..." המשמעות המעשית של הוראת חוק זו היא, כי מקום בו אפילו יינתן מלוא האמון בראיות שהציגה התביעה ויוענק להן מלוא המשקל הראייתי, לא יהא בהן כדי לבסס הרשעה - אין הצדקה לדרוש מן הנאשם להתגונן וראוי לזכותו (יעקב קדמי, **על סדר הדין בפלילים**, חלק שני (מהדורה מעודכנת, תשס"ט-2009), כרך א, בעמ' 1446).

7. אכן ככלל, די בקיומן של ראיות "דלות" להוכחת יסודות העבירה המיוחסת לנאשם כדי לדחות את הטענה כי אין להשיב לאשמה, ואולם במקרה זה אין מדובר בשאלת הראיות שהוצגו אודות ניפוץ השמשה, כי אם בשאלה האם היה צורך להוכיח בעלות על הרכב הניזוק, ובמידה וכן, האם קיימת חזקה שלכל רכב יש בעלים ועל הנאשם לסתור חזקה זו. במקרה זה, לו תתקבל טענת הנאשם הרי שגם אם יינתן מלוא האמון והמשקל לעדותו של רפ"ק זמיר לא יהיה בכך כדי לבסס הרשעה, משלא נתקיימו יסודות העבירה.

8. סעיף 413 לחוק שיוחס לנאשם קובע כי: "ההורס אופוגע במזיד ברכב או בחלק ממנו, דינו - מאסר חמש שנים". הנה כי כן, הוראת החוק אינה דורשת הוכחת בעלות ברכב, ואולם נהיר כי רק רכב שיש לו בעלים חל לגביו איסור ההריסה והפגיעה. במה דברים אמורים? סעיף 413 ה' הינו סעיף בסימן 1 שבפרק יא לחוק שעניינו "פגיעות ברכוש". "רכוש" הוא מונח המגדיר דבר השייך לאדם מסוים או לקבוצת בני אדם. אין מקום לדבר על "רכוש" שעה שאין מי ש"יש לו זכות ממונית כלשהי לגבי אותו חפץ". פרק יא לחוק עוסק בעבירות שהאינטרס המוגן על ידם הוא זכות הקניין ועל כן אין מקום לדבר בהקשר של פרק זה על חפץ שאין לו בעלים, או שאין למאן דהו זכויות כלשהן בו.

9. יש לשים לב כי מדובר בעבירה מסוג פשע שהענישה עליה חמורה במיוחד - 5 שנות מאסר. ענישתו של מי שתקף אדם שגרמה לו חבלה גופנית עומדת על 3 שנות מאסר. ברי אפוא, כי ההחמרה המיוחדת בענישה של מי שחבל במזיד ברכב נעוצה בזכות לקניין והיא נועדה להילחם בתופעה של גניבת כלי-רכב שהפכה ל"מכת מדינה". בדברי

ההסבר להצעת החוק (ה"ח 1959, כ"ט בחשון תש"ן, עמ' 24) נאמר, כי "בישראל התפתחה במהירות מפתיעה הפעילות הפלילית של גניבת רכב ... חומרת העבירה והיקפה מצדיקה התייחסות ספציפית ומפורטת יותר בחוק הפלילי".

10. אכן, ברי כי לא רק חבלה שנעשתה על רקע של גניבת רכב באה בגדרי הוראת הסעיף (ראו: ע"פ (מחוז-ת"א) 42054-08-13 **מדינת ישראל נ' קסטיאל** (פורסם בנבו, 2.10.13)). המחוקק ראה להגדיר את הרכב כנכס בעל מעמד מיוחד, שיש להתייחס אליו בשונה מנכס אחר נוכח החומרה המיוחדת שיש במי שפוגע ברכבו של הזולת, לא רק בנסיבות גניבתו. זאת משום ש"כליהרכבבהרבהמובנים דומהמאדלבייתושלהאדם. הואמשמשגםאמצעיננועהוכליעבודהלהרבהמאד אנשים. במובניםרביםהרכבהואשלוחתביתושלהפרט" (הצעות חוק, שם). פגיעה ברכב, במציאות החיים שלנו, יש בה פגיעה משמעותית בזולת בכללה גם פגיעה בחופש התנועה, בפרנסה ואף בקשרים משפחתיים וחברתיים. פגיעה ברכב כמוה כפגיעה ב"רגליו" של האדם. בנוסף, פעולת ההשחתה (חבלה במזיד), ככל שהיא מתייחסת לרכב שיש לו בעלים, היא פעולה אלימה שעלולה בנסיבות מסוימות אף להסלים ולהביא לפגיעה בגוף ובנפש.

11. ההגנה על הרכב איננה אפוא, רק בהיבט של גניבתו, כי אם גם בהיבטים נוספים, אולם זאת רק בהיבט של זכותו של הזולת ברכושו.

12. למעשה, סעיף 413' לחוק הדין בחבלה במזיד ברכב מבחין בין רכב לנכסים אחרים עליהם חל סעיף 452 לחוק, המתייחס להורסנכסאופוגעבמזידושלאכדין בנכס. נוכח ההיבט המיוחד שיש לבעלי הרכב על רכבם כאמור, המחוקק החמיר בעונשו של החובל במזיד ברכב והעמיד את עונשו על 5 שנות מאסר בעוד העונש על פגיעה בנכס אחר עומד על 3 שנות מאסר (באופן דומה נקבעו עונשים מחמירים לנכסים מיוחדים אחרים, כפגיעה בצוואה [סעיף 455 לחוק], פגיעה בבאר במים, בסכר, בתשתיות וכיוצ"ב [סעיף 453 לחוק] וכיוצ"ב). גם סעיף 452 נמצא בפרק יא העוסק בפגיעות ברכוש וגם הוא מתייחס רק לחפץ שיש לו בעלים, כפי שעולה הן מהמונח "נכס" (וראו הגדרת "נכס" והגדרת "בעל" בסעיף 34' לחוק) והן מהמונח פגיעה "שלא כדין" (ראו: יעקב קדמי, **על הדין בפלילים** (מהדורה מעודכנת, תשס"ו-2005), חלק שני, עמ' 1006). חפץ שאין לו בעלים אינו מוגדר "נכס" והפגיעה בו אינה "שלא כדין".

13. ב"כ המאשימה ציינה בטיעוניה כי העובדה ששוטר פוגע בחפצים במהלך פעילות מבצעית מתוך כעס, גם כאלו שאין להם בעלים, היא התנהגות חמורה; ואולם גם אם יש צדק בדבריה, המסגרת המתאימה לבירור וטיפול בשוטר שפעל כן, אינה במסגרת הדין הפלילי, וודאי לא בעבירה מתוך פרק יא לחוק. ייתכן והיה מקום להעמיד את הנאשם לדין בהליך משמעותי, אך המאשימה עמדה על העמדתו של הנאשם לדין פלילי, והמסגרת שבחרה אינה מתאימה. חוק העונשין, וודאי בסעיפים 413' ו-452 שבו, אינו אוסר השחתת חפץ שאין לו בעלים.

14. אכן, בהלכה היהודית קיים איסור להזיק לכל נכס בעל ערך, גם אם הוא אינו שייך לזולת. אפילו נכס השייך לאדם עצמו - אסור לו להזיקו. כך, נאמר **במשנה** (בבא קמא, פרק ח, ו): "הקוצץ נטיעותיו, אף על פי שאינו רשאי - פטור". אסור לו לאדם להזיק גם לרכוש השייך לו, ואולם מאחר והנזק שגרם הוא רק לעצמו, אין כאן עילה לתביעה נזיקית.

15. בטעם האיסור על האדם לקצוץ את נטיעותיו שלו, כתב **רש"י**: (בבא קמא, דף צ', ע"ב): "דעובר ב'בל תשחית'". איסור "בל תשחית" נאמר בתורה (דברים כ, יט-כ), במסגרת דיני המצור במלחמה, ובהתייחס לעצי מאכל:

כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה לנדח עליו גרזן כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת, כי האדם עץ השדה לבא מפניך במצור. רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אתו תשחית וכרת, ובנית מצור על העיר אשר הוא עשה עמך מלחמה עד רדתה.

16. הנה כי כן, על פי פשוטו של מקרא, האיסור מתייחס להשחתת עץ מאכל. ואולם, חכמים למדו כי מדובר רק בדוגמא, ואיסור "בל תשחית" כולל בתוכו איסור להרוס כל חפץ שלא לצורך, יהיו אלו כלים (**בבלי**, שבת דף קכט עמוד א), מאכלים (שם, דף קמ עמוד ב), בגדים (**בבלי**, קידושין, דף לב עמוד א), וכיוצא בזה. כך, לשון הרמב"ם (**משנה תורה**, הלכות מלכים ומלחמותיהם, פרק ו, הלכה י):

ולא האילנות בלבד, אלא כל המשבר כלים, וקורע בגדים, והורס בנין, וסותם מעין, ומאבד מאכלות דרך השחתה - עובר בלא תשחית...

17. מאחר והאיסור מתייחס גם לרכוש השייך למשחית עצמו, ברור שאין מדובר באיסור שנועד להגן על זכות הקניין של הזולת אלא לטעם אחר. ואכן, איסור ההשחתה הוסבר כאיסור שנועד להקנות לאדם מידות טובות, ללמדו שלא ינצל לרעה את מעמדו בעולם כדי להשחית דברים מתוך מצב רוח, תאוה או אפילו רק מתוך חוסר מחשבה, אלא ישתמש במה שניתן לו בעולם בחכמה, לבנייה, יצירה ושכלול. כך אמרו במדרש (**קהלת רבה** (וילנא) פרשה ז, א):

"ראה את מעשה האלהים כי מי יוכל לתקן את אשר עותו", בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו ראה מעשי כמה נאים ומשובחין הן וכל מה שבראתי בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת אין מי שיתקן אחריך...

18. ואכן, בעל **ספר החינוך** (מיוחס לרא"ה -רבי אהרן הלוי, מחכמי יהדות ספרד במאה ה-13, מצווה תקכט) מסביר את טעם ההגבלה של זכות האדם על רכושו לעשות בו כרצונו ולאבדו באופן הבא:

שורש המצווה ידוע, שהוא כדי ללמד נפשנו לאהוב הטוב והתועלת ולהדבק בו. מתוך כך, תדבק בנו הטובה, ונרחיק מכל דבר רע ומכל דבר השחתה. וזהו דרך החסידים ואנשי מעשה, אוהבים שלום ושמחים בטוב הבריות ומקריבים אותן לתורה, ולא יאבדו אפילו גרגר של חרדל בעולם, ויצר עליהם בכל אבדון והשחתה שיראו. ואם יוכלו להציל - יצילו כל דבר מהשחית בכל כחם. ולא כן הרשעים, אחיהם של מזיקין, שמחים בהשחתת עולם, והמה משחיתים. במדה שאדם מודד - בה מודדין לו. כלומר: בה הוא נדבק לעולם, וכענין שכתוב: "שמח לאד לא ינקה רע" (משלי יז, ה). והחפץ בטוב ושמח בו - נפשו בטוב תלין לעולם. זה ידוע ומפורסם.

19. הרב שמשון רפאל הירש (מראשי הרבנים האורתודוקסים בגרמניה במאה ה-19, בספרו **חורב**, פרק חוקים, אות א) הדגיש בהתייחס לאיסור זה כי עלינו לזכור שהקב"ה הוא זה שברא כל דבר שבעולם, ונתן את הארץ לביני אדם לצרכים שישבהם ותועלתאנושית:

..הנך עומד בקרב חוג ממשלתך על פני הארץ וכל הנמצאים המה עבדי רצונך, שלטונך וכוחך - והנה פתאום הנך מניף את ידך בגלל עשות שחוק לנפשך, או לשפוך חמתך וזעמך - הנך חפץ לבלע ולהשחית הדבר, שעליך הלא להשתמש בו לתועלתך; אתה תאבה לנפץ, לשבר ולכלות דבר, שתוכל לעשות בו ועל ידו פעולה ראויה...

ותחת לחשוב אותם בתור אמצעים לפעולת אדם בהשכל ודעת, הנך רוצה בשאט נפש, להשליט עליהם את כוח ותקיפות רצונך וחפצך ולשפוך עליהם את חרונו וזעמך בעצבך וברגזך - אז ירעם עליך קול הקריאה הגדולה של ה': "בל תשחית!" "הרף ממנו, היה איש באנשים!" כי אמנם רק באופן אם תשתמש בהנמצאים אשר מסביב לך לתכלית אדם בדעת ובתבונה וכפי אשר תיעד ותקדש אותם לזה תורתי אז "אדם" הנך... אבל אם תשחית, אם תאביד ותכלה דבר מה - אזי בהשחתתך - בהאבידך, ובכלותך אותו אינך עוד "אדם" רק "בעל ח"י" או "חיה טורפת" - ואין לך עוד כל זכות על הנמצאים מסביב לך... (וראו גם: משה דרורי, "איסור בל תשחית" **פרשת השבוע** (משרד המשפטים) תשס"ז, 296).

20. מטעם זה, גם חפצים שאין להם בעלים והינם הפקר אסור להשחיתם (ראו: רבי שניאור זלמן מלאדי, **שולחן ערוך הרב**, חושן משפט הל' שמירת גוף ונפש, סעיף יד; הרב אברהם דב כהנא-שפירא מגדולי הפוסקים במאה ה-20, רבה האחרון של קהילת קובנה, **דבר אברהם**, חלק א' סימן טז, אות כד; רבי יוסף שאול הלוי נתנזון מגדולי פוסקי ההלכה של יהדות גליציה במאה ה-19, **שו"ת שואל ומשיב**, מהדורה רביעאה חלק א סימן כח. אם כי ראו בדברי הרב יהודה אסאד, מפוסקי הונגריה במאה ה-19, **שו"ת יהודה יעלה**, חלק א, יורה דעה סימן קסד, הסבור כי דעת הרא"ש ורש"י שבהפקר אין איסור בל תשחית ואילו הרמב"ם, הר"ן ובעלי התוספות שסבורים שיש איסור בל תשחית גם בהפקר).

21. חומרה מיוחדת יש לפי ההלכה היהודית בהשחתת נכסים מתוך כעס. כך אמרו חכמים: "המקרע בגדיו בחמתו, והמשבר כליו בחמתו, והמפזר מעותיו בחמתו - יהא בעיניך כעובד עבודה זרה". (**בבלי**, ברכות כט, ב), שכן איש "אשר לא יכיר לדעת בהנמצאים, כי המה ברואי ה' וקניינו, ויאמין, כי בכוח ובתקיפות של האדם יש לו גם הזכות להשחיתם ולאבדם כרצונו - איש כזה הלא עבוד יעבוד את האלילים האדירים שלו בפנימיות נפשו, את "חרונו וזעמו", את "גאותו ורוע לבבו" ובייחוד את "האני" שלו..." (**חורב**, שם).

22. ואולם, כל זאת הוא בהלכה היהודית. בחוק, לעומת זאת, האיסור לחבול במזיד ברכב הקבוע בסעיף 413ה' לחוק כמו גם האיסור לפגוע או להרוס נכס הקבוע בסעיף 452 לחוק, הם כאמור, חלק מהפרק הדין בעבירות רכוש, שעניינם הגנה על זכות הקניין של הזולת.

23. במקרה זה, כאמור, לא הוכחה כל בעלות ברכב. למעשה, כתב האישום לא ציין פרט מזהה כלשהו המתייחס לרכב, בכלל זה לא מספר רישוי.

24. אכן, המאשימה מבקשת לקבוע חזקה לפיה סתם רכב יש לו בעלים עד אשר יוכח היפוכו של דבר, ואולם, לא זו בלבד שלא הוצג כל מקור לחזקה מעין זו, אלא שבמקרה זה יש רגליים לסברה כי מדובר ברכב שאין לו בעלים, ולו נוכח העובדה כי המאשימה לא הציגה את פרטי הרכב, וחזקה עליה כי לו יכולה הייתה להציג את פרטי הרכב או בעליו היא הייתה עושה זאת.

25. ויובהר. יש צדק בטענת ב"כ הנאשם כי על המאשימה היה מוטל לחקור אודות הרכב הניזוק ולהתחקות אחר בעליו ולבחון את פרטי הרכב, מספר הרישוי שלו, מספר השלדה או כל פרט אחר שיכול ללמד האם ישנם בעלים לרכב או שמדובר ברכב נטוש. לא ניתן להטיל את החובה להוכיח את עובדת היות הרכב נטוש על הנאשם, וודאי לא במקרה זה, כשהרכב היה בשכונת עיסאווייה. העובדה כי המאשימה לא הציגה את פרטי הרכב ובעליו, מלמדת אחת מהשתיים: האחת, המאשימה אכן בדקה ולא עלה בידה לגלות קיומם של בעלים לרכב, והשנייה, שהיא לא ערכה בדיקה לבידור פרטי הרכב, ובמקרה שכזה מדובר במחדל שיש בו כדי להביא לזיכוי הנאשם, שכן מדובר במחדל חמור היורד לשורש העניין, באופן שהנאשם אינו יכול להתמודד כראוי עם חומר הראיות העומד נגדו והגנתו תימצא חסרה ומקופחת (ראו: ע"פ 173/88 **אסרף נ' מדינת ישראל**, פ"ד מד(1) 785, 792 (1990); ע"פ 5152/04 **אגרונוב נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 23.06.05); ע"פ 1072/15 **שייניס נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 10.11.15)). החקירה של הרשות נועדה להגיע לחקר האמת ובכלל זה הייתה מוטלת עליה החובה לבדוק האם מדובר ברכב שיש לו בעלים או ברכב נטוש.

26. חסר זה, בדבר הבעלות ברכב, בתום פרשת התביעה, משמעותו כי אפילו יוענק מלוא המשקל הראייתי לראיותיה, לא יהא בהן כדי לבסס הרשעה בעבירה שיוחסה לנאשם - חבלה במזיד ברכב, ועל כן אין זה מוצדק לדרוש מהנאשם להתגונן ויש לזכותו.

כאמור אפוא, בתחילה אני מזכה את הנאשם מהעבירה שיוחסה לו בכתב האישום.

ערעור בזכות לבית המשפט המחוזי בירושלים בתוך 45 יום מהיום.

המזכירות תשלח עותק פסק הדין לצדדים.

ניתן היום, י"ב סיוון תשע"ז, 06 יוני 2017, בהעדר הצדדים.